

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی تهران

معاونت آموزشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

واحد برنامه‌ریزی آموزشی

چارچوب طراحی «طرح دوره»

اطلاعات درس:

گروه آموزشی ارایه دهنده درس: هوشبری و فوریت های پزشکی

عنوان درس: اصول و مبانی مدیریت خطر حوادث و بلایا

کد درس:

نوع و تعداد واحد¹: 1 واحد نظری، 1 واحد عملی

نام مسؤول درس: دکتر محمد سورانی

مدرس/ مدرسان: دکتر محمد سورانی

پیش‌نیاز/ هم‌زمان:

رشته و مقطع تحصیلی: کارشناس پرتوشناسی

اطلاعات مسؤول درس:

رتبه علمی: استادیار

رشته تخصصی: سلامت در حوادث و بلایا

محل کار: دانشکده پیراپزشکی - گروه هوشبری

تلفن تماس:

نشانی پست الکترونیک: Mohamad.sorani@gmail.com

¹ مشتمل بر: نظری، عملی و یا نظری- عملی به تفکیک تعداد واحدهای مصوب. (مثال: 2 واحد نظری، 1 واحد عملی)

توصیف کلی درس (انتظار می‌رود مسؤؤل درس ضمن ارائه توضیحاتی کلی، بخش‌های مختلف محتوایی درس را در قالب یک یا دو بند، توصیف کند):

حوادث و بلایا به عنوان وقایعی شایع در طول تاریخ همراه بشر بوده اند و موجب آسیب‌های جانی و مالی گسترده ای شده اند . براساس گزارش‌های ملی و بین‌المللی، الگوی بلایا، از نظر روند شیوع، نوع بلایا و گستردگی خسارات در دهه‌های اخیر همواره تغییر کرده و بر نگرانی‌های سیاستگذاران افزوده است. لذا ضروری است کلیه مردم به خصوص کارکنان و مدیران نظام سلامت به فراخور موقعیت خود، دانش و نگرش و مهارت‌های لازم را برای کاهش اثرات حوادث و بلایا کسب کنند.

اهداف کلی / محورهای توان‌مندی:

آشنایی با مفاهیم پرکاربرد در حوادث و بلایا

بررسی اپیدمیولوژیک مخاطرات شایع

آشنایی با اصول تحلیل خطر در حوادث و بلایا

آشنایی با استراتژی‌های مدیریت خطر حوادث و بلایا

اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توان‌مندی:

آشنایی دانشجو با مفاهیم بلا، مخاطره، فوریت، پیشگیری، آمادگی، پاسخ، آسیب‌پذیری، ظرفیت، خطر، کاهش خطر، بازیابی، بازتوانی، تابآوری

آشنایی با انواع مخاطرات و دسته‌بندی‌های رایج

آشنایی با الگوی شیوع حوادث و بلایا در ایران و جهان

شناخت اثرات جانبی ملی و بین‌المللی حوادث و بلایا

آشنایی با اجزای چرخه مدیریت بلایا

آشنایی با رویکردهای مختلف مدیریت خطر بلایا

آشنایی با روش‌های ارزیابی خطر بلایا

کسب مهارت عملی ارزیابی خطر بلایا در مراکز بهداشتی درمانی با استفاده از ابزارهای ملی

آشنایی با روش‌های تدوین برنامه مدیریت خطر (شامل برنامه پیشگیری و کاهش آسیب، برنامه آمادگی، برنامه پاسخ، برنامه بازیابی)

کسب مهارت عملی برای تدوین برنامه مدیریت خطر

آشنایی با سامانه فرماندهی حادثه

آشنایی با مفهوم تمرین در بلایا، انواع تمرین و کاربردهای های آن در بلایا

آشنایی با بیماری های شایع در بلایا و روش های کنترل آنها

پس از پایان این درس انتظار می رود فراگیر بتواند:

- مفاهیم بلا، مخاطره، فوریت، پیشگیری، آمادگی، پاسخ، آسیب پذیری، ظرفیت، خطر، کاهش خطر، بازیابی، بازتوانی، تابآوری را تعریف نماید
- مخاطرات رایج در ایران را ذکر کرده و روش های دسته بندی آنها را تشریح نماید.
- روند شیوع حوادث و بلایا در ایران و جهان را تشریح کند
- اثرات جانبی ملی و بین المللی حوادث و بلایا را تشریح کند
- چرخه مدیریت بلایا را تعریف کرده و ارتباط مفهومی اجزا چرخه را تشریح کند.
- رویکردهای مختلف مدیریت خطر بلایا را تشریح نماید
- روش های ارزیابی خطر بلایا را تشریح نماید
- بطور عملی ارزیابی خطر یک جامعه فرضی را با استفاده از ابزارهای ملی موجود انجام دهد
- روش های تدوین برنامه مدیریت خطر (شامل برنامه پیشگیری و کاهش آسیب، برنامه آمادگی، برنامه پاسخ، برنامه بازیابی) را تشریح نماید.
- بر اساس نتایج ارزیابی خطر برای یک جامعه فرضی منتخب، برنامه جامع مدیریت مدیریت خطر تدوین نماید (شامل برنامه پیشگیری و کاهش آسیب، برنامه آمادگی، برنامه پاسخ، برنامه بازیابی)
- ساختار سامانه فرماندهی حادثه را تشریح کرده و کارکردهای اصلی هر کدام از جایگاه های اصلی را بیان نماید
- انواع تمرین در بلایا را تشریح کرده و کاربردهای های آن را توضیح دهد
- اقدامات پایه نجات دهنده حیات را بطور عملی در مرکز مهارتهای بالینی انجام دهد

رویکرد آموزشی^۱:

□ ترکیبی^۳

□ حضوری

□ مجازی^۲

روش های یاددهی - یادگیری با عنایت به رویکرد آموزشی انتخاب شده:

1. Educational Approach

2. Virtual Approach

3. Blended Approach: Blended learning is an approach to education that combines online educational materials and opportunities for interaction online with traditional place-based classroom methods.

رویکرد مجازی

- کلاس وارونه
- یادگیری مبتنی بر بازی دیجیتال
- یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر سناریوی متنی
- یادگیری مبتنی بر مباحثه در فروم

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد حضوری

- سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
- بحث در گروههای کوچک
- ایفای نقش
- یادگیری اکتشافی هدایت شده
- یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
- یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
- یادگیری مبتنی بر سناریو
- استفاده از دانشجویان در تدریس (تدریس توسط همتایان)
- یادگیری مبتنی بر بازی

سایر موارد (لطفاً نام ببرید) -----

رویکرد ترکیبی

ترکیبی از روش‌های زیرمجموعه رویکردهای آموزشی مجازی و حضوری، به کار می‌رود.

لطفاً نام ببرید .....

تقویم درس:

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری / تکالیف دانشجویان	نام مدرس / مدرسان
1	مفاهیم پایه	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
2	انواع مخاطرات و تقسیم بندی های رایج، الگوی شیوع بلایا در ایران و جهان	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری/ تکالیف دانشجو	نام مدرس/ مدرسان
3	اثرات جانبی حوادث و بلایا، رویکردهای مدیریت خطر بلایا	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
4	ارزیابی خطر بلایا	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
5	ارزیابی آسیب پذیری، ظرفیت،	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
6	برنامه مدیریت خطرو اجزای آن	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
7	تدوین و تمرین عملی برنامه پیشگیری و کاهش آسیب	بحث گروهی، بارش افکار، حل مسئله	مشارکت در تدوین برنامه در گروه های تعیین شده، بحث گروهی	دکتر سورانی
8	تدوین و تمرین عملی برنامه آمادگی (جلسه کار عملی ساعت 7-13)	بحث گروهی، بارش افکار، حل مسئله	مشارکت در تدوین برنامه در گروههای تعیین شده، بحث گروهی	دکتر سورانی
9	تدوین و تمرین عملی برنامه پاسخ (جلسه کار عملی ساعت 7-13)	بحث گروهی، بارش افکار، حل مسئله	مشارکت در تدوین برنامه در گروههای تعیین شده، بحث گروهی	دکتر سورانی
10	تدوین و تمرین عملی برنامه بازیابی (جلسه کار عملی ساعت 7-13)	بحث گروهی، بارش افکار، حل مسئله	مشارکت در تدوین برنامه در گروههای تعیین شده، بحث گروهی	دکتر سورانی
11	سامانه فرماندهی حادثه	سخنرانی، بحث گروهی	مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
12	تمرین در بلایا	سخنرانی، بحث گروهی	حضور و مشارکت فعال در بحث	دکتر سورانی
13	ارزیابی عملی خطر بلایا بر اساس ابزار FHSI (کار عملی، ساعت 7-13)	سخنرانی، بحث گروهی، تمرین	مشارکت در ارزیابی خطر در گروههای	دکتر سورانی

جلسه	عنوان مبحث	روش تدریس	فعالیت‌های یادگیری/ تکالیف دانشجو	نام مدرس/ مدرسان
			تعیین شده، بحث گروهی	
14	تمرین پاسخ به یک حادثه فرضی (جلسه کار عملی در محیط شبیه سازی شده، ساعت 7-13)	بحث گروهی، تمرین	ایفای نقش در جایگاه های تعرف شده در سناریو	دکتر سورانی
15	بازدید از سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران و آشنایی با ساختار مدیریت بحران شهر تهران و فرایندهای جاری (ساعت 7-13)	بازدید میدانی	حضور و مشارکت فعال، تهیه گزارش بازدید	دکتر سورانی
16	احیای قلبی ریوی پایه	عملی (در مرکز مهارت‌های بالینی)	حضور فعال انجام عملی مهارت‌های مورد نظر	دکتر سورانی
17	احیای قلبی ریوی پایه	عملی (در مرکز مهارت‌های بالینی)	حضور فعال انجام عملی مهارت‌های مورد نظر	دکتر سورانی

وظایف و انتظارات از دانشجو:

منظور وظایف عمومی دانشجو در طول دوره است. وظایف و انتظاراتی نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس¹

روش ارزیابی دانشجو:

- ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)^۲
- ذکر روش ارزیابی دانشجو
- ذکر سهم ارزشیابی هر روش در نمره نهایی دانشجو

1. این وظایف مصادیقی از وظایف عمومی هستند و می‌توانند در همه انواع دوره‌های آموزشی اعم از حضوری و مجازی، لحاظ گردند.
2. در رویکرد آموزشی مجازی، سهم ارزیابی تکوینی بیش از سهم ارزیابی تراکمی باشد.

✓ ارزیابی تکوینی (سازنده):^۱ ارزیابی دانشجو در طول دوره آموزشی با ذکر فعالیت‌هایی که دانشجو به طور مستقل یا با راهنمایی استاد انجام می‌دهد. این نوع ارزیابی می‌تواند صرفاً با هدف ارایه بازخورد اصلاحی و رفع نقاط ضعف و تقویت نقاط قوت دانشجو صورت پذیرفته و یا با اختصاص سهمی از ارزیابی به آن، در نمره دانشجو تأثیرگذار باشد و یا به منظور تحقق هر دو هدف، از آن استفاده شود.

نظیر: انجام پروژه‌های مختلف، آزمون‌های تشخیصی ادواری، آزمون میان ترم مانند کاربرگ‌های کلاسی و آزمونک (کوئیز) های کلاسی

✓ ارزیابی تراکمی (پایانی):^۲ ارزیابی دانشجو در پایان دوره است که برای مثال می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- آزمون‌های کتبی، شفاهی و یا عملی با ذکر انواع آزمون‌ها برای مثال آزمون‌های کتبی شامل آزمون‌های کتبی بسته پاسخ اعم از «چندگزینه‌ای»، «چورکردنی گسترده»، «درست- نادرست» و آزمون‌های کتبی باز پاسخ اعم از تشریحی و کوتاه پاسخ، آزمون‌های استدلالی نظیر آزمون ویژگی‌های کلیدی، سناریونویسی با ساختن فرضیه و ...، آزمون‌های عملی که برای مثال می‌تواند شامل انواع آزمون‌های ساختارمند عینی نظیر OSCE³، OSLE⁴ و ... و یا ارزیابی مبتنی بر محل کار^۵ با استفاده از ابزارهایی نظیر DOPS^۶، لاگ‌بوک^۷، کارپوشه (پورت فولیو)^۸، ارزیابی 360 درجه^۹ و ... باشد.

منابع:

منابع شامل کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط می‌باشد.

الف) کتب:

- اردلان، علی و همکاران. درسنامه سلامت در حوادث و بلایا. تهران: انتشارات مهرراوش 1395
- خانکه حمید رضا و همکاران. راهنمای ملی مدیریت خطر بیمارستانی بر اساس شاخص‌های اعتباربخشی. تهران: انتشارات وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی. 1396
- مرادیان محمدجواد. راهنمای طراحی و اجرای تمرین کارکردهای حوزه بهداشت در حوادث و بلایا، انتشارات آوند اندیشه، 1398

1. Formative Evaluation
2. Summative Evaluation
3. Objective Structured Clinical Examination
4. Objective Structured Laboratory Examination
5. Workplace Based Assessment

6. مشاهده مستقیم مهارت‌های بالینی Direct Observation of Procedural Skills: روشی است که به طور ویژه، برای ارزیابی مهارت‌های عملی (پروسیجرها) طراحی شده است. در این روش فراگیر در حین انجام پروسیجر، مورد مشاهده قرار می‌گیرد و عملکرد وی بر اساس یک چک لیست ساختارمند، ارزیابی می‌شود. با این روش، بعد از هر بار انجام آزمون، نقاط قوت و ضعف فراگیر شناسایی می‌شوند. فرایند مشاهده فراگیر در حدود ۱۵ دقیقه و ارائه بازخورد به وی حدود ۵ دقیقه به طول می‌انجامد.

7. Logbook
8. Portfolio
9. Multi Source Feedback (MSF)

- اردلان علی و همکاران. ابزار ارزیابی ایمنی بیمارستان برای حوادث وبلایا . انتشارات آذر برزین، 1395

ب) مقالات:

ج) محتوای الکترونیکی:

د) منابع برای مطالعه بیشتر:

چک لیست ارزیابی طرح دوره							
چگونگی پردازش طرح با توجه به معیارها			معیارهای ارزیابی	آیتم	نام درس	رشته مقطع	گروه
توضیحات در خصوص موارد نیازمند اصلاح	نیازمند اصلاح	قابل قبول					
			به اطلاعات کلی درس اعم از گروه آموزشی ارایه دهنده درس، عنوان درس، کد درس، نوع و تعداد واحد، نام مسؤول درس و سایر مدرسان، دروس پیش نیاز و همزمان و رشته و مقطع تحصیلی اشاره شده است.	اطلاعات درس			
			اطلاعات مسؤول درس اعم از رتبه علمی، رشته تخصصی، اطلاعات تماس و ... درج شده است.	اطلاعات مسؤول درس			
			بخش های مختلف محتوایی درس در حد یک یا دو بند معرفی شده است.	توصیف کلی درس			

			اهداف کلی / محورهای توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند..	اهداف کلی / محورهای توانمندی		
			اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی با قالب نوشتاری صحیح درج شده‌اند.	اهداف اختصاصی / زیرمحورهای هر توانمندی		
			رویکرد آموزشی مورد نظر در ارایه دوره اعم از حضوری، مجازی و ترکیبی مشخص شده است.	رویکرد آموزشی		
			روش‌های یاددهی و یادگیری درج شده‌اند.	روش‌های یاددهی- یادگیری		
			جدول مربوط به تقویم درس، به طور کامل تکمیل شده است.	تقویم درس		
			وظایف و انتظارات از دانشجویان نظیر حضور منظم در کلاس درس، انجام تکالیف در موعد مقرر، مطالعه منابع معرفی شده و مشارکت فعال در برنامه‌های کلاس و ... تعریف شده و درج گردیده است.	وظایف و انتظارات از دانشجو		
			نحوه ارزیابی دانشجو با ذکر نوع ارزیابی (تکوینی/تراکمی)، روش ارزیابی و سهم هر نوع/ روش ارزیابی در نمره نهایی دانشجو، درج شده است.	نحوه ارزیابی دانشجو		
			کتاب‌های درسی، نشریه‌های تخصصی، مقاله‌ها و نشانی وبسایت‌های مرتبط، معرفی شده‌اند	منابع		